Poutní místo La Salette

kapitola IX.

Historie poutního místa La Salette v Travné

Předmluva

Mnozí návštěvníci malé mariánské svatyně v Krautenwald bolestně postrádali, že neexistuje žádná písemnost o historii jejího vzniku. Proto se pisatel rozhodl takovou vydat. Zpráva se opírá hlavně o údaje ve farní kronice, které byly doplněny o vyprávění starších občanů obce. V dodatku jsou připojeny modlitby, které se dají použít při krátkých návštěvách. Při delších bohoslužbách jsou k použití knížečky s poutními modlitbami. Čistý zisk tohoto vydání k 50. jubileu kapličky, bude použit k založení nové křížové cesty.

Autor, Johann Fuhrmann,
Krautenwalde v březnu 1908.

.....

Předmluva k 3. vydání.

Knížečka, vydaná mým předchůdcem, byla vyprodaná, proto bylo nutno pořídit nové vydání. K II. dílu jsem použil modlitby a litanie, které poutníci mohou použít. První díl zůstal nezměněn až na malé doplňky.

Georg Gertler, místní farář,
Krautenwalde 10.června 1940

Věnováno

Přátelům a návštěvníkům
a zemřelému faráři
Johannu Fuhrmannovi
místnímu faráři
v Krautenwalde.

Východní Sudety.

3.vydání
Zařídil místní farář
Georg Gertler

Tisk Rudolf Scholz,
Zuckmantel, 1940

Pověst o poutním místě je na věčné časy spojena se jménem rodiny Eichinger a také s hraběcí rodinou Schaffgotsch. Revírník hraběcího panstva Wildschütz - Krautenwalde, Franz Eichinger zde žil ve 40. letech 19. století. Po boku mu stála jeho manželka Veronika, která byla velmi zbožná a ráda by viděla svého syna jako faráře a také toužila pocítit pomoc Panny Marie.

V roce 1845 postihla paní Veroniku Eichinger trudomyslnost, ze které se vyvinula duševní nemoc, která ji trápila po celé tři roky. Tento stav musel být strašný, důkazem toho byly pokusy o sebevraždu, které byly naštěstí překaženy.

Portrét Veroniky Eichingerové z předsíně kaple.

V roce 1848 ji přišel do rukou spisek, ve kterém se vyprávělo o zjevení Panny Marie v La Salette ve Francii.

"Toto zjevení se událo dvěma dětem z vesnice, jménem Peter Maximiu Giraud a Franzisku Melanie Mathieu. Děti ve věku 6 a 11 let byli na poli zaměstnáni pasením dobytka. Najednou uviděli záři a pak ženu, která šla proti nim. Chlapec ji popsal: "Měla bílé boty s červeným lemem, zlatavou zástěru a bílé šaty poseté perlami, přes ramena měla bílý šátek a na hlavě korunu s růží. Na krku měla řetízek s křížkem s postavou Spasitele, vpravo s kleštěmi, vlevo s kladivem." Kynula dětem a řekla jim: " Pojďte blíž, moje děti, nebojte se mě. Jsem tu, abych vám něco důležitého sdělila."

Vyprávěla pak o trestních soudech, o hladomoru, o tom, že se nesvětí neděle, o nedodržování a zanedbávání malé pobožnosti a připojila: "Když můj lid se nechce podrobit, nemohu trestající ruku mého syna již zadržet."

Zpráva o tomto zjevení se brzy rozšířila a kopec přitahoval mnohé z blízka i zdaleka. Nedbali přitom zákazu od světských a církevních úřadů, které chtěly prozkoumat a vyšetřit tuto záležitost. Výsledky tohoto vyšetřování a výslechů, kterými byly děti duchovními, lékaři a advokáty podrobeny, popsal biskup Rochelle ve spisu a poslal ho biskupovi v Grenoblu. Ačkoliv se duchovní ještě nerozhodli, byly poutě povoleny. Již o prvním výročí zjevení se bez pozvání sešlo na kopci 50 až 60 tisíc osob.

O těchto událostech ve Francii četla paní Eichinger. V neděli, na svátek Svaté Trojice v r. 1848 ji napadla myšlenka, že pokud se uzdraví, postaví svaté Panně La Salette kapličku. Tato myšlenka v ní vyvolala radost, kterou dříve nepoznala. Radost jí hnala naproti procesí z Albendorfu, které se tento den vracelo a kterého se zúčastnil i její manžel s dcerou. Ve svém štěstí po pozdravu s vracejícími se poutníky zazpívala chvalozpěv:"Velký Bože, chválíme Tě".

Nejednalo se jen o dočasné polepšení, nýbrž od této hodiny skutečně tato žena již neupadla do trudomyslnosti a choromyslnosti, jak potvrdil tehdejší duchovní správce Ernest Axmann (1846-1854) ve farní kronice. Slib paní Eichinger byl splněn. Byla postavena jednoduchá poutní kaplička s výklenkem, ve kterém byl umístěn obraz Matky Boží La Salette, který namaloval malíř Neugebauer z Javorníka.

Tato kaplička byla dne 10. června 1851 po odsloužení velké mše vysvěcena Philippem Ditrichem z Janského vrchu. Ten ve své kázání povzbudil přítomné myšlenkou, aby nezůstalo jen u polní kapličky, ale aby byl postaven větší svatostánek.

Bazilika v La Salette ve Francii na obrázku v předsíni kaple.

Kaplička stála mezi smrky, před ní byl zastřešený přístřešek k ochraně proti špatnému počasí a k úschově rozličných obrazů a předmětů. První pamětní obraz darovala žena z Obergostiz po nebezpečném porodu. Brzy přicházeli poutníci i ze vzdálenějších míst.

V Schwammelwitz žil předříkávač jménem Aust, který měl nemocnou hlavu. Tomu se zdálo o tom, že když půjde na pouť do Krautenwalde, tak se uzdraví. Ani on, ani duchovní správce však nevěděli, že Krautenwalde je poutním místem. Teprve když se předtucha opakovala, vydal se s procesím a hudbou na cestu a účastnil se nedělní mše. Když po mši rozmlouval s farářem Ernstem Axmannem, dověděl se, že Krautenwalde není poutní místo, ale že za vesnicí stojí kaplička, která je zasvěcená Panně Marii, ke které putují procesí a konají se pobožnosti.

Dodnes se z Schwammelwitz (Trzeboszowice PL) vypravují do Krautenwalde na svátek Petra a Pavla velká procesí. Protože i jiná místa následovala tohoto příkladu a nával poutníků rostl, bylo nutné kapli zvětšit. Toto dílo bylo zadáno místnímu občanovi Antonu Kunertovi (1854 - 1871). Roku 1855 provedl první kroky k získání stavebního povolení od duchovních a světských úřadů. Ačkoliv jeho plán byl zprvu odmítán, k jeho radosti konečně v roce 1856 získal povolení.

Musel však splnit podmínky dané mu knížecím biskupem Försterem:

1. že při stavbě nezakročí pro špatné chování policie.
2. že po dokončení stavby bude odstraněna polní kaplička s přístavkem.
3. že v nové kapli nebudou pověšen žádné pamětní obrazy bez schválení místního duchovního, který musí dbát, aby se v kapli neobjevovaly věci, které do kostela nepatří a věci nevkusné, které by uškodili vážnosti Božího domu.
4. že nebudou bez schválení biskupem vyhlášeny modlitby.
5. že půda a k tomu patřící náležitosti budou vlastnictvím kostela.

Pro splnění poslední podmínky vyhotovil tehdejší držitel léna, Franz hrabě Schaffgotsch doklad:

"Po dodání žádosti, jako majitel statku v Krautenwalde uděluji povolení k výstavbě poutní kaple sv. Panně Marii na tomto lénu."

Dne 27. února 1857 uděluje také slezská zemská vláda v Opavě stavební povolení. Poté, co byly odstraněny těžkosti, byla 1. května 1857 započata stavba podle plánu stavebního mistra Schwarzera z Javorníka a pod vedením zednického políra Ignaze Kurzera z Krautenwalde.

Materiál už byl většinou dopraven v zimě. Okolní obce vyvinuly čilou horlivost. Majitelé z Javorníka - Vsi přivezli 5 000 cihel, z Weisbachu (Bílého potoka) 12.000, z Obergostitzu (Horních Hoštic) 2.000, od stavebního mistra Schwarzera 1.200, od majitele vesnice Leuteu (Lutyň PL) ze sousedního Pruska 1.500 cihel. Přiváželi také písek. Všechen další potřebný písek, 66 sudů vápna, stavební dříví a prkna obstarali zdejší obyvatelé.

Skoro všichni obyvatelé Travné se s radostí podíleli na stavbě podle svých sil, buď ruční prací nebo jinak. Kámen pro základ a 18 sudů vápna bylo darováno z Wildschütz (Vlčic), tehdejším představitelem obce Ignazem Thünelem. Část dlažby pochází z Gros-Kunzendorfu (Velkých Kunětic), část ze Seitenbergu z Pruska. Kříž, který korunuje malou věžičku byl odlit ve slévárně v Schreckendorfu a usazen 20. července 1857.

Kaplička byla dne 10. června 1851 po odsloužení velké mše vysvěcena Philippem Ditrichem z Janského vrchu. Ten ve své kázání povzbudil přítomné myšlenkou, aby nezůstalo jen u polní kapličky, ale aby byl postaven větší svatostánek.

Ve věžičce se nachází zvon, dar rodáka z Travné Karla Schönwiese z Inzersdorfu u Vídně. Váží 65 liber. Zvon je vyzdoben obrazy sv. Panny a sv. Michala. Poprvé zvonil 10. září 1857 ve tři hodiny odpoledne. Nad dveřmi byla připevněna ochranná stříška.

Na podzim r. 1857 byla kaple mimo vnitřní vybavení hotova. Příští jaro byl vymalován vnitřek. 11. září byl postaven pozdně gotický oltář*od sochaře Scharmanna z Neu Wilmsdorf (Nových Vilémovic) a vymalovaný malířem Josefem Bauchem z Vidnavy.

**Pozn.vyd. Jedná se o novogotický sloh.*

Hraběnka Agathe Schaffgotsch darovala umělecký oltářní obraz "Zjevení Panny Marie La Salette", který obstarala ve Vídni. Tento obraz, působící na diváka svými jemnými barvami, je zajímavý také tím, že knížecí biskup Heinrich, známý jako znalec umění, na místě učinil štětcem vlastní rukou poslední tahy.

Oltářní deska byl dar paní hraběnky Angeliky Matuschkové a pochází z domácí kapličky v Ansdorf. Vévodkyně Rainer a Maria Annuziata darovaly vyšívaná mešní roucha a prádlo, ostatní kusy darovali jiní dobrodinci a příznivci.

Jako den zasvěcení bylo určeno 13. září. Svěcení se, k radosti všech, ujal sám hraběcí biskup Heinrich, který sloužil v kapli první svatou mši.

Na tomto aktu se podíleli jako asistující kněží mimo sekretáře Mortimera Montbacha ještě arcikněz Ernest Axmann z Gurschdorfu, rektor Damaszen Gärtler z Weiswaser, farář Ignaz Faulhaber z Barzdorfu, farář Joh. Wache z Johannisbergu, farář Gotthard Sachs z Sörgsdorfu, farář Josef Laukisch z Waldeku (Zálesí), kaplan a kriminální psychiatr Franz Bayer z Johannesbergu a místní farář Anton Kunert.

Toto je překlad textu z Listiny při svěcení kaple:

"My, Heinrich, z Boží milosti knížecí biskup z Breslau (Vratislavi), doktor teologie, dosvědčujeme a prokazujeme listinou, že veřejně na počest všemohoucího Boha a sv. Panny Marie na území vesnice Krautenwalde, byla kaple vystavěná 13. září 1858 a podle římských rituálů posvěcena.

Na dosvědčení toho byla vyhotovena listina s naším podpisem a potvrzena velkou biskupskou pečetí.

Heinrich Montbach, sekretář

Početné návštěvy poutního místa vynutily nutnost zaměstnat hlídače kaple. Byl pro něj v r. 1884 dokonce postaven příbytek. První hlídač kaple Johannes Hoheisel obdržel 10 tolarů. V r. 1884 obdržela kaple přírůstek a to křížovou cestu, o kterou se zasloužil

farář Adalbert Niesel (1871-1894) a 18.října 1885 byla vysvěcena knězem Antonem Kunertem z Wildschütz. Kamenné sloupy byly dodány z Neu Waltersdorf (Nowy Waliszów PL), obrazy jednotlivých zastavení namaloval nejprve učitel z Neisse (Nysa PL), později pan Bauch z Weidenau (Vidnava). Již při stavbě první kapličky se našel pramen a byla založena malá studánka. Pod vedením faráře A. Niesela byla dík námaze a obětavosti hlídačky kaple Johanny Reinold nad pramenem postavena umělá jeskyně - grotta, ozdobená sochou Panny Marie Lurdské. K té chodí poutníci rádi, od zmíněné Johanny Reinold bylo později pořízeno také pražské Jezulátko!

Pod vedení faráře Wilhelma Walliczek (1894 - 1902) byla kaple zvenku i zevnitř renovována. Obdržela barevná okna, nové lavice byly natřeny olejovým nátěrem a oltář byl pozlacen. Samozřejmě na tom všem měl velký podíl hrabě Rudolf Schaffgotsch, coby mecenáš.

V roce 1903 byla na podnět paní Kobersky z Vídně nově vymalována křížová cesta a ona sama uhradila veškeré náklady.

V roce 1908 se podařilo získat odpovídající místo pro novou křížovou cestu ve větším měřítku. Tato měla být dokončena ještě téhož roku se stávajícími prostředky. Nabytí pozemku je také spojeno s hraběcí rodinou Schaffgotsch. Byl to velkomyslný dar hraběte Rudolfa, který umožnil koupi pozemku a on také byl největším dobrodincem kaple.

Malý pouťový obrázek z kolorované pohlednice.

Čtenář se bude také jistě chtít dozvědět něco o hlídačích kaple, kteří s láskou střežili mariánskou svatyni. První zmínka je o Johannesu Hoheiselovi. Zastával svou službu po dlouhou dobu (1867 -1887) bezplatně a zasloužil se svými silami o poutní místo. Po dvaceti letech své služby odešel a zemřel v roce 1907 ve Stachelbergu u Raiersdorfu.

Následoval (1887 - 1888) Josef Kinne. Jemu byla k bytu postavena domácí kaplička. Od roku 1889 zastávala službu v kapli Johanna Reihold, rozená v Petersdorfu. Pro nemoc ukončila svoji činnost v roce 1905. Zemřela v úctyhodném věku 78 let. 29. srpna 1907 uvolněné místo převzal synovec prvního hlídače Ägidius Hoheisel. Ten nechal k domácí kapličce vybudovat vchod zvenku a obstaral nový oltář od malíře Raimanna. Protože ale synovce potřeboval nemocný strýc, opustil po dvou letech Mariánské údolí a uvolnil místo Antonu Aulichovi narozenému v Travné, který i když má již 74 let, starostlivě opatruje kapli dodnes. Také o nynějšího hlídače se postaral svou dobročinností pan hrabě Schaffgotsch.

Poutníků přibývalo stále více. Byly doby, kdy vesnička byla pro množství cizinců malá. Hraběcí biskup Norbert Herzog navštěvoval kapličku pravidelně. Jednou oslovil poutníky a rozdal jim obrázky. Zprávy ve farní kronice dokazují, že mnozí poutníci nepřicházeli zbytečně. Vypráví se, že v roce 1858 Regina Vicha z Wiersbelu (Prusko), která byla dlouho ochrnutá a pohybovala se namáhavě pomocí berlí, se po pouti uzdravila. To potvrdil dopisem tamní farní úřad. Po krátké době po pouti se dostavila osobně ke zpovědi a pak od 4 do 6 hodin došla jeden a půl míle bez berlí zpět.

Z roku 1874 je zpráva, že paní Kraul von Lenber z Leustadtu jako dík za uzdravení věnovala obraz Panny Marie La Salette a nechala jej umístit nad vchodem do kaple.

Z roku 1895 se také vypráví o chlapci Josefu Reinischovi z Petersdorfu u Gurschdorfu, který se zranil na holeni. Lékaři se domnívali, že mu budu muset odebrat nohu. Celý zdrcený se účastnil pouti a použil vodu z pramene. Nato bolesti ustaly a během čtvrt roku byla holeň zahojena. Jeden z lékařů vzdal čest Bohu a řekl: "My jsme nemohli pomoci. Pomohl Bůh a Matka Boží." Mladý muž ještě žije a každý rok se účastní pouti .

Farář Johann Fuhrmann, autor brožurky, foto z Kroniky.

Pověst z roku 1897 poukazuje na další vyhojení. Tříleté děvčátko, bohužel neznáme jméno, bylo skoro slepé. Matka ji přivedla k pramenu a omyla ji oči vodou. Dítě hned prohlédlo. Nyní (1897) uběhly již 3 roky a oči jsou dosud zdravé .Voda byla použita též k vyléčení u dvanácti týdenního dítěte.

Dodávám, že tyto vyslyšené modlitby nejsou vyšetřeny a uznány církevní vrchností, a proto nejsou spolehlivé. Další uzdravování není v kostelní kronice zaznamenáno.

Určitě to nejsou všechny případy kterým Maria pomohla. Těchto málo příkladů stačí. Vyplatí se důvěřovat Panně Marii La Salette a ospravedlňuje to zbudování této svatyně pro všechny, kteří ji znají a milují.

Následně se musím zmínit o přičinlivém faráři Antonu Mokrischovi. Obstaral harmonium, které stojí vlevo od vchodu do kaple. Dále nechal zřídit výstupek se sakristií a kanceláří. Taktéž nechal postavit verandu ke strážnímu domku.

Vnitřek kapličky byl zkrášlen a vybaven památkami na paní Eichinger. Za zmínku také stojí kaplička sv. Antonína, která stojí nedaleko poutní kaple a byla upravena farářem Mokrischem.

Doslov

Tímto byl vývoj poutního místa krátce načrtnut a zbývá jen poděkovat dobrodincům, kteří uplynulých 50 let k dobrotě všemocné a blahoslavené Panně Marii přicházeli a připojili přání, aby budoucnost kaple zažila ještě radostnější příhody než v minulosti.

Ať ještě mnozí využijí pomoc Matky Boží. Ať v tomto místě v budoucnosti zazní slova Matky Boží: "Všechna pokolení, která mě velebí, budou spasena."

Výtěžek této knížečky se použije na restaurování křížové cesty.

Krautenwalde v březnu 1908.

Z německého originálu přeložila Jarmila Cardová, v r. 2014.

(Pozn. Doprovodný obrazový materiál není součástí brožury).

Travná , poutní místo s léčivou vodou

Změny, které sebou přinesl zvrat politických poměrů po roce 1945 a následně 1948, zasáhly do působení lidových tradic a zvyklostí. Mnohé jevy

přestaly existovat jako přežilé, mnohé se uchýlily do zázemí rodinného života. Mezi těmi, které přestaly plnit svou funkci - nazývanou oficialitou nové doby jako projevy náboženského tmářství a přežitky minulosti - byla i existence poutních míst.

Jako každé poutní místo má i Travná své ikonografické doklady. Patří mezi ně různé poutní obrázky vkládané do modlitebních knížek, obrázky na skle, na plátně atd. Velice působivé jsou např. obrázky provedené technikou ručně kolorované ocelorytiny.

Nejsou sice datovány, podle obsahu však pocházejí z počátku druhé poloviny 19. století. Další nám známý obrázek z pouti je již mladší, pochází z přelomu 19. a 20. století a kromě Panny Marie La Salette přináší ve své spodní části i pohled na poutní místo v Travné - kapli a několik sousedních domků.

Velmi cenným ikonografickým dokladem je i dvoustranný, velmi poškozený obraz malovaný na plátně, na jehož jedné straně je lidovým umělcem zobrazen výjev vztahující se k tomto poutnímu místu. Střed obrazu je vyplněn velkou postavou Panny Marie, která má ruce zkříženy na prsou, v levém horním rohu je umístěna drobnější postava P. Marie Salettské hovořící se dvěma klečícími dětmi a v pravém dolním rohu je zobrazena sedící Panna Marie s ležícím (snad nemocným mužem u nohou). Postavy jsou doplněny stádem pasoucího se skotu, pravou polovinu obrazu vyplňuje dvouvěžový kostel.

Plošné provedení postav, celkový styl a charakter malby i použití málo mastných barev řadí obraz prokazatelně do dílny lidového malíře 2. pol. 19. st. Druhá strana obrazu zobrazuje patrně sv. Volfganga, jemuž byl zasvěcen původně kostel v Travné. Provedení malby umožňuje datování obrazu do 2. pol. 18. st.

Na jednom plátně jsou tedy namalovány dva obrazy pocházející z různých časových údobí. Obraz sv. Wolfganga pochází snad z původního kostelíku v Travné a po provedených přestavbách už nebyl do jeho interiéru umístěn. Vzhledem k tomu, že z brožury faráře Fuhrmanna víme, že ve výklenku první kapličky byl umístěn obraz javornického malíře Neugebauera, domníváme se, že se s velkou pravděpodobností jedná právě o tento obraz. Navíc značné poškození malby a oloupání barevné vrstvy až na plátno svědčí o tom, že obraz byl umístěn ve výklenku malé kapličky, zcela vystaven povětrnostním vlivům. Domníváme se, že tato malá kaplička mohla mít původně podobu boží muky.

(Zdroj: Miloslava Hošková - sborník Severní Morava, sv. 61, text mírně zkrácen).

Veronika Eichinger

Svěcení náhrobní desky

Přestože celá vesnice je této prosté, zbožné ženě zavázána díkem, byl její hrob zcela zapomenut. Místnímu faráři, který si dal tu námahu, se podařilo zjistit místo jejího odpočinku a nechal na náklady kaple zhotovit náhrobní desku známou firmou Anna Franke a synové ze Saubsdorfu. Vysvěcení se konalo 23. května 1937 na místním hřbitově za přítomnosti velkého množství občanů. Místní farář seznámil posluchače se životem a působením zakladatelky.

(Z německé Kroniky Krautenwalde).

Volný překlad nápisu na náhrobku:

Před mnoha lety pochována do země,
Ta, která po svém uzdravení pravila:
Zde, v Travné, kde mě
Marie La Salette pomohla,
bude místo milosti.
Vděčná obec.

Celý soubor staveb poutního místa tvořený třemi areály: Novogotickým kostelem, farou a kamenným mostkem,
Kaplí La Salette se studánkou a grottou,
Křížovou cestou
je památkově chráněn od 19.3.2003.

Wallfahrtsort Maria La Salette

V naší vesnici byl hlavní svátek 12. září. Procesí z vesnice do Mariánského údolí neslo obraz boží Matky. Po pobožnosti v kapli a na Křížové cestě jsme směly, my děti jít k boudám. Ty byly nacpané obětními svíčkami, růženci, křížky, malými soškami P. Marie a malými knížečkami s modlitbami a písněmi.

Pak tam byly sladkosti - “Possala”, “Harzestärke”, “Pfefferminze a dobré kyselé “Zockala”. My děti jsme dostaly na tento den vždy zasloužené kapesné za pomoc při sklizni a sběr lesních plodů. Pro nás to byl vždy nakonec “sladký svátek”.

(Jauerniger Heimatbrief 1988)

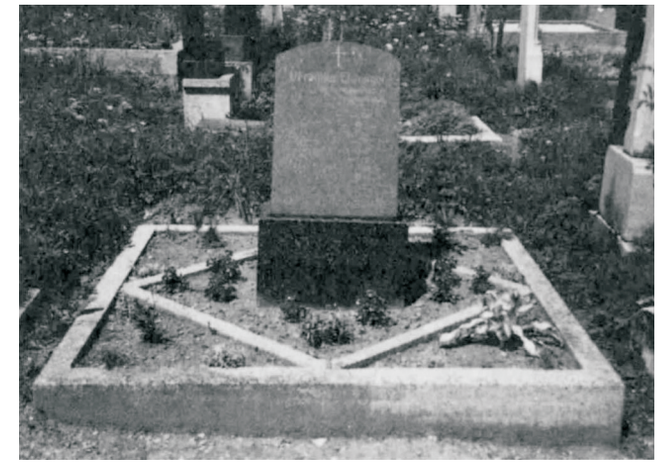

Pozn. I když se můžeme dívat na údajné zázraky skepticky nelze popřít, že bez této nábožensky exaltované ženy, jejího odhodlání a všeho, co pak navazovalo na vznik poutního místa, včetně výstavby novogotického kostela, ubytovací a hostinské infrastruktury, by byla Travná zcela nezajímavou osadou, bez památek, vil, restaurantů a zřejmě by ji potkal osud jiných pohraničních vesniček, které byly po válce zlikvidovány. Takže Veronice Eichingerové patří i náš dík.

Poutní místo se samozřejmě stalo vítaným odbytištěm výrobců a prodejců jarmarečních cetek, upomínkových předmětů, růženců, modlitebních knížek apod. V sortimentu nemohly chybět ani porcelánové hrnečky, skleničky i celé servisy stolního nádobí, které se stávají předmětem sběratelského zájmu.

Na fotkách jsou předměty ze sbírek Pavla Komínka, Renaty Sedlákové, Pavla Stoupala, Margity Rajnikové.

Ave Maria.